

ČESKÝ JAZYK - II. období (4. – 5. ročník)

Charakteristika předmětu

Ve výuce Českého jazyka v 2. období žáci opakují a prohlubují své znalosti z 1. období.

V komunikační a slohové výchově se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení, číst s porozuměním, kultivovaně psát, mluvit a rozhodovat se na základě přečteného nebo slyšeného textu různého typu vztahujícího se k nejrůznějším situacím, analyzovat jej a kriticky posoudit jeho obsah.

V jazykové výchově žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka. Učí se poznávat a rozlišovat jeho další formy. Jazyková výchova vede žáky k přesnému a logickému myšlení, které je základním předpokladem jasného, přehledného a srozumitelného vyjadřování. V literární výchově žáci poznávají prostřednictvím četby základní literární druhy, učí se vnímat jejich specifické znaky a vytvářet si vlastní názory na přečtené dílo. Učí se také rozlišovat literární fikci od skutečnosti. Postupně získávají a rozvíjejí základní čtenářské návyky.

Specifické cíle předmětu

- chápání jazyka jako svébytného historického jevu, v němž se odráží historický a kulturní vývoj národa, a tedy jako důležitého sjednocujícího činitele národního společenství a jako důležitého a nezbytného nástroje celoživotního vzdělávání
- rozvíjení pozitivního vztahu k mateřskému jazyku a jeho chápání jako potenciálního zdroje pro rozvoj osobního i kulturního bohatství
- vnímání a postupnému osvojování jazyka jako bohatého mnohotvárného prostředku k získávání a předávání informací, k vyjádření jeho potřeb i
- prožitku a ke sdělování názoru

- zvládnutí běžných pravidel mezilidské komunikace daného kulturního prostředí a rozvíjení pozitivního vztahu k jazyku v rámci interkulturní komunikace
- samostatnému získávání informací z různých zdrojů a k zvládnutí práce s jazykovými a literárními prameny i s texty různého zaměření
- získávání sebedůvěry při vystupování na veřejnosti a ke kultivovanému projevu jako prostředku prosazení sebe sama
- individuálnímu prožívání slovesného uměleckého díla, ke sdílení čtenářských zážitků, k rozvíjení pozitivního vztahu k literatuře i k dalším druhům umění založených na uměleckém textu a k rozvíjení emocionálního a estetického vnímání

Nejčastější formy výuky:

- Frontální výuka
- Práce ve dvojicích
- Skupinová práce
- Individuální

Metody používané při výuce:

- práce s textem, knihou
- pravopisná cvičení
- opis, přepis
- diktáty a doplňovací cvičení
- mluvní cvičení

- výklad
- dialog
- diskuse
- dramatizace
- poslech
- návštěvy kulturních akcí
- exkurze
- práce ve skupinách
- samostatná práce

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY 2. OBDOBÍ

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA:

- čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas
- rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává
- posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení
- reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta
- vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku
- volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru

- sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržáním časové posloupnosti

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

- vypráví vlastní zážitky, jednoduchý příběh podle přečtené předlohy nebo ilustrací a domluví se v běžných situacích
- má odpovídající slovní zásobu k souvislému vyjadřování
- mluveném projevu volí správnou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo řeči
- popíše jednoduché předměty, činnosti a děje
- opisuje a přepisuje jednoduché texty
- píše správně a přehledně jednoduchá sdělení
- píše čitelně a úpravně, dodržuje mezery mezi slovy
- ovládá hůlkové písmo - tvoří otázky a odpovídá na ně

JAZYKOVÁ VÝCHOVA:

- porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova víceznačná
- rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku
- určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu
- rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary
- vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty
- odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí
- užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje
- píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách

- zvládá základní příklady syntaktického pravopisu

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

- pozná podstatná jména a slovesa
- dodržuje pořádek slov ve větě, pozná a určí druhy vět podle postoje mluvčího
- rozlišuje tvrdé, měkké a obojetné souhlásky a ovládá pravopis měkkých a tvrdých slabik - určuje samohlásky a souhlásky - seřadí slova podle abecedy - správně vyslovuje a píše slova se skupinami hlásek dě-tě-ně-bě-pě-vě-mě - správně vyslovuje a píše znělé a neznělé souhlásky

LITERÁRNÍ VÝCHOVA:

- vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je
- volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma
- rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů
- při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

- dramatizuje jednoduchý příběh
- vypráví děj zhlédnutého filmového nebo divadelního představení podle daných otázek
- čte krátké texty s porozuměním a reprodukuje je podle jednoduché osnovy
- určí v přečteném textu hlavní postavy a jejich vlastnosti
- rozlišuje prózu a verše - rozlišuje pohádkové prostředí od reálného - ovládá tiché čtení a orientuje se ve čteném textu

4. ročník – Jazyková výchova

VÝSTUPY	UČIVO	PRŮŘEZOVÁ TÉMATA
- žák rozkládá slovo na slabiky - umí rozlišovat hlásky a správně je používá	Nauka o slově - hlásková podoba slova, samohlásky a souhlásky, slabika, hláska, písmeno, abeceda	OSV: Respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru Opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost MKV: Respektuje základní komunikační pravidla ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin MDV: Pracuje s informačními zdroji Učí se kriticky posuzovat mediální text VDO:
žák užívá různé podoby slova, rozlišuje slova podle významu, rozpozná slova spisovná a nespisovná, poznává slova citově zabarvená	Význam slova – slov s citovým zabarvením, slova jednoznačná, mnohoznačná, slova spisovná a nespisovná, slova souznačná, opačná	
- rozlišuje ve slově část předponovou, příponovou a kořen slova - podle kořene slova rozeznává slova příbuzná - rozpoznává předpony a předložky, ovládá pravopis jejich psaní	Stavba slova - kořen, předpona a příponová část, slova příbuzná předpony od-, nad-, pod-, před- a tvarově stejné předložky předpony vz-, roz-, bez- a předložka bez předpony ob-, v-, vy/vý-	

		Respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru
uvědoměle používá i/y po obojetných souhláskách uvnitř slov u vyjmenovaných a příbuzných slov	Vyjmenovaná slova - po b, l, m, p, s, v, z	
- poznává slovní druhy - rozeznává slovní druhy ohebné a neohebné a odůvodňuje jejich zařazení	Slovní druhy – podstatná jména, přídavná jména, zájmena, číslovky, slovesa, příslovce, předložky, spojky, částice a citoslovce; slovní druhy ohebné, neohebné	
skloňuje podstatná jména a zařazuje je k náležitým vzorům	Podstatná jména - vzory podstatných jmen – skloňování podstatných jmen rodu středního (město, moře, kuře, stavení), ženského (žena, růže, píseň, kost) a mužského (pán, hrad, muž, stroj)	
- vyhledává infinitiv v textu - určuje osobu, číslo a čas, časuje slovesa	Slovesa - infinitiv sloves, slovesa zvrtná, slovesné tvary jednoduché a složené, časování sloves	
- určuje podmět a přísudek - uvědoměle volí a píše i/y v přičestí minulém	Stavba věty jednoduché – přísudek a podmět, shoda přísudku s podmětem	
- rozlišuje větu jednoduchou a souvětí - spojuje jednoduché věty v souvětí	Souvětí – počet vět, větný vzorec, jednoduché spojovací výrazy	

spojovacími výrazy		
--------------------	--	--

4. ročník – Komunikační a slohová výchova

VÝSTUPY

UČIVO

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

- užívá vhodných jazykových prostředků
- sestavuje osnovu, tvoří nadpisy, člení text na odstavce

Stylizace a kompozice

Členění projevu - osnova, nadpis, odstavce

OSV:

Respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru

Vytváří krátký mluvený nebo písemný projev

- dodržuje následnost dějové složky

Vypravování

MKV:

V rozhovoru uplatňuje svá práva a respektuje práva druhých

MDV:

Pracuje s informačními zdroji

Učí se kriticky posuzovat mediální sdělení

VDO:

- užívá vhodné jazykové prostředky

Popis – osoby, věci, děje

- sestavuje oznámení, telefonuje, píše dopis a užívá adresu

Formy společenského styku – rozhovor, oznámení, blahopřání, dopis

		Na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev
--	--	--

4. ročník – Literární výchova

VÝSTUPY	UČIVO	PRŮŘEZOVÁ TÉMATA
čte správně, uvědoměle, plynule a dostatečně rychle, přirozeně intonuje, používá správný přízvuk slovní i větný, člení věty, frázuje, dbá na barvu a sílu hlas	Rozvoj techniky čtení	OSV: Vyjadřuje své pocity z přečteného textu Volně reprodukuje text podle svých schopností MKV: Rozvíjí schopnost poznávat odlišnosti jiných národnostních, etnických a sociálních skupin MDV: Volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru ENV: Reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta
- vyhledává informace v učebnicích, encyklopediích a slovnících, využívá poznatků z četby v další školní činnosti - čte různé typy textů	Práce s informačními zdroji Čtení textů uměleckých a populárně naučných	
- žák čte s porozuměním delší texty - reprodukuje obsah těchto textů - vyjadřuje své pocity z četby	Tiché čtení s porozuměním	
žák hovoří o své četbě, o knihách, ilustracích, o svých názorech na četbu	Tvořivá práce s literárním textem, práce s dětskou knihou	

• domýšlí lit. příběhy • dramatizuje		VDO: Rozvíjí smysl pro spravedlnost a podněcuje spravedlivé prostředí ve třídě EGS: Rozvíjí schopnost srovnávat projevy kultury v evropském a globálním kontextu, nacházet společné znaky a odlišnosti
• žák si vybírá četbu podle svých zájmů, o četbě si vede záznamy ve čtenářském deníku • využívá knihovnu	Výběr četby podle osobního zájmu	
• navštěvuje divadelní a filmová představení, beseduje o nich	Divadelní a filmová představení	
• žák rozumí základním literárním pojmům poezie a próza a dokáže je rozlišit na konkrétních textech	Základy literatury – poezie, lyrika, epika, rytmus, próza (pověst, povídka)	

5. ročník – Jazyková výchova

VÝSTUPY	UČIVO	PRŮŘEZOVÁ TÉMATA
žák si průběžně osvojuje jazyk jako nástroj dorozumívání	Mateřský jazyk - prostředek dorozumívání	OSV: Respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru Vede správně dialog MKV: Respektuje základní komunikační pravidla ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin MDV: Na základě vlastních zážitků tvoří mluvený projev Kontroluje vlastní písemný projev VDO: Respektuje základní komunikační pravidla
- určuje kořen, předponu a příponu - vyznačuje slovotvorné základy, vysvětluje, jak byla slova odvozena - v pravopise užívá správné koncovky - doplňuje předpony a přípony podle smyslu - získává dovednosti užívat v praxi skupiny bě - bje, vě - vje, pě, mě – mně	Stavba slova - odvozování slov předponami a příponami Části slova Souhláskové skupiny na styku předpony nebo přípony a kořene - skupiny bě - bje, vě - vje, pě, mě – mně, zdvojené souhlásky – předpony s, z, vz Přídavná jména odvozená od podstatných jmen, zakončená na – ský, -ští Předložky s, z	
žák na základě znalostí dělení slov rozděluje správně slova na konci řádků	Dělení slov na konci řádků	

používá vyjmenovaná slova v praktických cvičeních	Pravopis i/y po obojetných souhláskách (mimo koncovku)	v rozhovoru EGS: Rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk
ovládá pravopis vlastních jmen států, ulic, zeměpisných názvů	Vlastní jména – pojmenování osob, zvířat, věcí; zeměpisné názvy včetně víceslovných;	
- osvojuje si užívání a určování slovních druhů - určuje pád, číslo, rod, vzor, skloňuje podle vzoru - rozpozná druhy přídavných jmen a správně je skloňuje - určuje mluvnické kategorie u sloves - vštěpuje si do paměti správné tvary podmiňovacího způsobu - nahrazuje podstatná jména zájmeny a vyhledává je v textu	Tvarosloví - slovní druhy; mluvnické kategorie podstatných jmen Přídavná jména – druhy přídavných jmen a jejich vzory, skloňování Slovesa – mluvnické kategorie (včetně podmiňovacího způsobu) Zájmena – druhy, skloňování Číslovky – druhy, skloňování	
- určuje základní větné členy; - vyhledává rozvíjející skladební dvojice - rozlišuje různé podměty a přísudky - užívá několikanásobných podmětů a přísudků ve větách - píše správně i/y v koncovkách přičestí minulého - určuje věty jednoduché, spojuje věty	Skladba - základní skladební dvojice Podmět - vyjádřený a nevyjádřený, holý, rozvitý a několikanásobný Přísudek - slovesný, holý, rozvitý, několikanásobný Shoda přísudku s podmětem Věta jednoduchá a souvětí Větné vzorce, spojovací výrazy	

v souvětí • užívá vhodných spojovacích výrazů		
•		

5. ročník – Komunikační a slohová výchova

VÝSTUPY	UČIVO	PRŮŘEZOVÁ TÉMATA
sestavuje osnovu textů	Reprodukce jednoduchých textů	OSV: Respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru Vede správně dialog MDV: Práce s informačními zdroji Učí se kriticky posuzovat mediální sdělení ENV: Rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě VDO: Rozvíjí smysl pro spravedlnost a podněcuje
procvičuje dovednosti vypravovat	Vypravování	
píše vlastní popisy	Popis předmětu, děje, pracovního postupu	
- píše dopis a člení ho - používá tiskopisy	Dopis Tiskopisy – poštovní poukázky, průvodky, podací lístky	
kultivovaně se dorozumívá ve škole i mimo školu	Vyjadřování v běžných komunikačních situacích	

5. ročník – Literární výchova

VÝSTUPY	UČIVO	PRŮŘEZOVÁ TÉMATA
- žák čte plynule, s porozuměním, nahlas i potichu přiměřeně náročné texty, vyjádří své pocity z přečteného textu a názory na něj - čte procítěně s prvky uměleckého přednesu - předčítá texty, recituje básně, vyhledává a vymýšlí rýmy - vede si čtenářský deník	Výrazné hlasité čtení uměleckých i naučných textů Čtení s prvky uměleckého přednesu Předčítání textu, recitace - rým, verš, sloka Čtení s porozuměním - volná reprodukce přečteného textu	OSV: Vede správně dialog MKV: Poznávání vlastního kulturního zakotvení i jiných kultur MDV: Volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru ENV: Rozvíjí dovednost komunikovat o problémech životního prostředí
- rozumí přiměřeně složitému sdělení, rozlišuje podstatné od méně podstatného, zapamatuje si jeho smysl a reprodukuje ho - tvoří literární text na dané téma - dramatizuje	Tvorba vlastních textů Dramatizace, scénky Besedy o knihách	

• navštěvuje divadelní a filmová představení	Divadelní a filmová představení	Ochrana přírody a kulturních památek VDO: Rozvíjí smysl pro spravedlnost a podněcuje spravedlivé prostředí ve třídě
• orientuje se v dětské literatuře, zaujímá postoj k literárním postavám, pozná záměr autora a hlavní myšlenku a porovnává ilustrace různých výtvarníků • při jednoduché analýze literárních textů používá elementární literární pojmy	Základy literatury - poezie (lyrika, epika, přenášení významů, přirovnání) a próza (čas a prostředí děje, hlavní a vedlejší postavy, řeč), autor, ilustrátor, postavy	
• orientuje se v odborných textech, včetně tabulek a grafů, využívá různých zdrojů informací, slovníky, encyklopedie, katalogy, internet	Práce s informačními zdroji	